Toelichting Richtlijn Zelfwerkzaamheid

1-1-2027

---

1. Inleiding

De Letselschade Richtlijnen voorzien in een standaardmanier om schadeposten vast te stellen. Naast het feit dat deze bijdragen aan duidelijkheid, voorspelbaarheid en transparantie, voorkomt het (in de meeste gevallen) discussie. Een richtlijn richt zich tot de belangenbehartiger en aansprakelijke partij. Alhoewel dit niet altijd uit de zakelijke bewoordingen zal blijken, heeft bij het opstellen van de Richtlijn het belang van het slachtoffer (verder betrokkene) centraal gestaan.

Totstandkomingsproces Richtlijn Zelfwerkzaamheid 2026

De Letselschade Raad kent sinds 2006 een Richtlijn Zelfwerkzaamheid. Ontwikkelingen in de woningbouw, gebruikte materialen en kosten van onderhoud staan echter niet stil. Ook vormen en oppervlakten van woningen en tuinen wijzigen. De manier waarop woningen worden ingericht, verandert. Binnen de bouweconomie is hierover veel data beschikbaar. Daarom is de Permanente Commissie Normering een onderzoek gestart naar het opstellen van een nieuwe Richtlijn Zelfwerkzaamheid waarbij diverse deskundigen, waaronder bouwkundigen, zijn geraadpleegd.

Voor de opzet van deze nieuwe Richtlijn Zelfwerkzaamheid is een andere benadering en methodiek gebruikt dan in de voorgaande Richtlijn Zelfwerkzaamheid. Dat maakt dat deze Richtlijnen onderling niet vergelijkbaar zijn. De zwaarte van deze richtlijn ligt bij het kengetallenrapport dat gebaseerd is op bouweconomische data. Op deze gegevens wordt uitsluitend een correctie toegepast omdat het kengetallenrapport uitgaat van optimaal onderhoud terwijl de richtlijn uitgaat van een goed onderhouden woning en tuin als norm. Een rekentool biedt de mogelijkheid om deze objectieve data te vertalen naar een individuele situatie. De nieuwe Richtlijn Zelfwerkzaamheid levert een standaardmethode die meer inzicht biedt en beter aansluit bij de werkelijke schade-ervaring, zonder over te gaan tot concrete vaststelling van schade.

Het proces van de ontwikkeling van deze nieuwe Richtlijn Zelfwerkzaamheid is als volgt verlopen. De Permanente Commissie Normering is gestart met het opstellen van vragen, gericht op het ontwikkelen van een toekomstbestendige en eenvoudig te onderhouden Richtlijn. Daarvoor zijn ook bouwkundigen geraadpleegd. Deze vraagstelling is voorbereid door een subwerkgroep bestaande uit vertegenwoordigers vanuit belangenbehartigers, WA-verzekeraars, Slachtofferhulp Nederland, een arbeidsdeskundige en een rekenkundig adviseur. Op basis van de geaccordeerde vraagstelling zijn partijen met aantoonbare kennis van data & analytics op het gebied van woningbouw en onderhoud van tuin en woning benaderd. De opdracht is op basis van gesprekken verleend aan onafhankelijk adviesbureau IGG Bouweconomie. Tussen de leden van de subwerkgroep en IGG Bouweconomie is er vervolgens intensief overleg gevoerd over de gewenste methodiek en beschikbare data. Aan IGG Bouweconomie is gevraagd om modelwoningen en hun kenmerken op te stellen op basis van landelijk regulier voorkomende typen. Ook is IGG Bouweconomie gevraagd om het volgende te berekenen:

1. De uren (arbeidsuren) voor onderhoud van het schilderwerk (buiten en binnen) en aanbrengen behangpapier of wandbekleding;
2. De uren (arbeidsuren) voor tuinonderhoud (inclusief onderhoud van paden, terrassen, schuren en schuttingen);
3. De uren (arbeidsuren) voor overige onderhouds- en kluswerkzaamheden in en aan de woning.

In september 2023 is een eerste opzet van het kengetallenrapport van IGG Bouweconomie besproken. Sindsdien is het rapport verfijnd en verduidelijkt. Belangrijke discussiepunten, zoals hoe om te gaan met een gebrekkige staat van onderhoud, andere uurtarieven en benodigde uren bij inzet van vrienden en kennissen, verschillen tussen huurders en woningeigenaren, tijdelijke huur en onderhoudsvrije woningen of tuinen, zijn meermaals besproken. Naar het oordeel van de commissieleden behoren deze discussiepunten een plaats te krijgen in het gesprek over het aandeel van betrokkene in de werkzaamheden voor uitval. Het is niet zuiver en juist om hiervoor te corrigeren in het kengetallenrapport van IGG. In de huidige vorm geeft het rapport op basis van eenvoudig te actualiseren data een objectief overzicht van arbeidsuren en uurtarieven. Dit rapport vormt het fundament van deze richtlijn. Dit rapport kan periodiek geüpdatet worden, waardoor de toekomstbestendigheid van de richtlijn is geborgd. Ontwikkelingen in bouwmethoden, materialen, oppervlakten en inhoud van woning en tuin worden in de bouweconomische cijfers meegenomen.

De Richtlijn Zelfwerkzaamheid houdt geen rekening met uitvoering van de werkzaamheden door vrienden en kennissen. Er zijn geen data beschikbaar om het verschil in benodigde arbeidsuren tussen professional en niet-professionele vriend of kennis te corrigeren. Bovendien kan voor toekomstschade de vraag gesteld worden of betrokkene afhankelijk mag worden gemaakt van deze hulp door vrienden en kennissen. Het inschakelen van professionele hulp moet, gezien de situatie waarin betrokkene door het voorval verkeert, normaal en gebruikelijk zijn.[1]

In het IGG-rapport vindt u in detail alle uitgangspunten die voor het berekenen van de normuren en jaarschade worden gehanteerd.

2. Toepassingsbereik

De Richtlijn Zelfwerkzaamheid is primair bedoeld voor situaties waarin sprake is van uitval langer dan één jaar. De reden daarvoor is dat veel uren gebaseerd zijn op een meerjarig onderhoudsplan. Een proportionele verdeling op basis van delen van jaren is daardoor niet altijd passend. Bij uitval korter dan één jaar is het uitgangspunt dat de schade concreet wordt berekend. Als partijen in onderling overleg van oordeel zijn dat toepassing van de richtlijn ook bij kortdurende uitval bijdraagt aan duidelijkheid en een voortvarende schadeafwikkeling, staat het hen vrij de richtlijn als uitgangspunt te hanteren.

Met het begrip ‘uitval’ wordt bedoeld de inschatting dat betrokkene als gevolg van de fysieke en/of mentale beperkingen en de zwaarte van het werk (zie kenmerkende Belasting stap 5) niet in staat

[1] O.a. HR 05-12-2008, ECLI:NL:HR:2008:BE9998, m.nt. J.B.M. Vranken (Rijnstate)

wordt geacht om deze werkzaamheden zelf uit te voeren. Om de werkzaamheden te kunnen verrichten moet de betrokkene immers een bepaalde belasting aankunnen. Het gegeven dat de betrokkene door de beperkingen de belasting niet aan kan leidt tot uitval voor deze werkzaamheden.

Zolang de beperkingen nog niet door een arts zijn vastgesteld wordt voor de toepassing van de richtlijn uitgegaan van de redelijkerwijs te verwachten belemmeringen bij het uitvoeren van de betreffende werkzaamheden. Bij langere looptijden (duurschade) wordt ervan uitgegaan dat de beperkingen wel door een arts worden vastgesteld. Uitgaan van redelijkerwijs te verwachten belemmeringen biedt een tijdelijke mogelijkheid om de richtlijn alvast toe te passen voordat de beperkingen door een arts zijn vastgesteld.

3. Rapport IGG Bouweconomie

De onderhoudsbehoefte in uren en de onderhoudskosten zijn afhankelijk van het type modelwoning. IGG Bouweconomie heeft hierbij het volgende onderscheid gemaakt in typen modelwoningen:

1. Appartement;
2. Tussenwoning;
3. Hoekwoning/twee onder een kap;
4. Vrijstaande woning.

Op basis van de bouwkundige kenmerken van deze woningtypen zijn de uren voor schilderwerk binnen en buiten, tuinonderhoud en de onderhoudskosten en overige reguliere onderhouds- en kluswerkzaamheden per modelwoning berekend.

Uiteraard betreffen dit enkel de uren en arbeidskosten. Kosten van materiaal en materieel zijn hierin niet opgenomen, nu een betrokkene deze kosten ook zonder uitval zou hebben gemaakt en deze ook na de uitval zelf kan aanschaffen of huren.

Daarnaast maakt IGG Bouweconomie onderscheid tussen een huurwoning en een woning in eigendom. Voor een huurwoning wordt aangenomen dat onderhoud van de buitengevel in de huur is inbegrepen en niet door de huurder wordt uitgevoerd. Het gaat immers alleen om de werkzaamheden die met eigen arbeid worden uitgevoerd.

In het rapport van IGG Bouweconomie (verder IGG-rapport) staan alle specificaties en gedane aannames vermeld. Het uitgangspunt is dat het de uren voor onderhouds- en kluswerkzaamheden uitgevoerd door professionals betreft om een optimale onderhoudssituatie te bereiken. IGG Bouweconomie houdt er geen rekening mee dat werkzaamheden ook kunnen worden uitgevoerd door vrienden of bekenden. IGG Bouweconomie houdt ook geen rekening met de feitelijke onderhoudssituatie voor uitval. De feitelijke staat van onderhoud kan aan de orde komen bij stap 3 en stap 4, maar heeft geen invloed op de onderliggende kengetallen.

De norm voor urenbesteding is goed onderhoud

Het IGG-rapport geeft de uren die behoren bij een optimaal onderhouden woning of tuin. Bij optimaal onderhoud zijn de werkzaamheden op basis van een plan uitgevoerd door professionals, met professioneel gereedschap en volgens de laatste technische richtlijnen en inzichten waaronder het Basis verf- en glasbestek voor Nieuwbouw - en Onderhoudswerkzaamheden. De uren in het kengetallenrapport geven de 100% norm aan die hoort bij een optimaal onderhouden woning of tuin.

De Permanente Commissie Normering is van oordeel dat voor de Richtlijn Zelfwerkzaamheid aangenomen moet worden dat een gemiddelde woning of tuin goed is onderhouden en daarom een goed onderhouden woning of tuin als uitgangspunt moet worden genomen. Voor de normuren in de richtlijn wordt ervan uitgegaan dat met 80% van de in het kengetallenrapport genoemde uren voor de optimaal onderhouden woning of tuin diezelfde woning of tuin goed onderhouden kunnen worden. Optimaal onderhoud vormt het referentieniveau (100%). Goed onderhoud is het gangbare onderhoudsniveau dat daaronder ligt (80%). Deze correctie is gebaseerd op een redelijke aanname en geldt als de norm voor de urenbesteding die correspondeert met een goed onderhouden woning en tuin.

In uitzonderingsgevallen kan worden afgeweken van deze norm voor urenbesteding. Bijvoorbeeld wanneer er aantoonbaar sprake is van een optimaal of juist slecht onderhoud. Deze afwijking dient goed te worden onderbouwd door degene die deze afwijking van de norm voorstelt. De rekentool geeft voor deze twee uitzonderingsgevallen de mogelijkheid om te corrigeren naar 100% wanneer de woning of tuin optimaal is onderhouden of naar 50% bij een slecht onderhouden woning of tuin.
In dat verband zijn de correctiefactoren van 100% en 50% die getoond worden in de rekentool dus gerelateerd aan de uren uit het IGG-rapport.

Bij stap 4 kan het aandeel van betrokkene in de betreffende werkzaamheden (In welke mate deed betrokkene deze werkzaamheden vóór de uitval zelf?) worden bijgesteld. Dit staat los van de norm die is gebaseerd op de aanname dat de woning en tuin goed onderhouden zijn.

4. Stappen voor berekening verlies zelfwerkzaamheid

Het verlies zelfwerkzaamheid wordt berekend aan de hand van de volgende basisformule:

uren x staat onderhoud (%) x aandeel (%) x uitval (%) x uurtarief (€) = jaarschade

Hierin zijn:

- Uren: het aantal uren per jaar voor de betreffende werkzaamheden volgens IGG-rapport;
- Staat onderhoud: in basis staat deze ingesteld op goed (80% van de uren die benodigd zijn voor optimaal onderhoud). In uitzonderingsgevallen kan worden gecorrigeerd naar 100% (optimaal onderhoud vóór uitval) of 50% (slecht onderhoud vóór uitval);
- Aandeel: het aandeel in de betreffende werkzaamheden voor het voorval uitgedrukt in een percentage;

- Uitval: de inschatting van de uitval voor de betreffende werkzaamheden door het voorval uitgedrukt in een percentage;
- Uurtarief voor de betreffende werkzaamheden in euro's.

Stap 1: Bepaal het type modelwoning

Bepaal het type modelwoning: appartement, tussenwoning, hoekwoning/twee onder een kap of vrijstaande woning.

Stap 2: Bepaal of het een huurwoning of een woning in eigendom betreft

Voor wat betreft de toepasselijke werkzaamheden is het van belang of het een woning betreft in eigendom of een huurwoning. Voor een huurwoning wordt aangenomen dat onderhoud van de buitengevel in de huur is inbegrepen en niet door de huurder wordt uitgevoerd.

Uiteraard is ook het type modelwoning bepalend. Immers, bij bijvoorbeeld een gekochte tussenwoning zullen meer werkzaamheden moeten worden uitgevoerd dan in het geval van een gehuurde tussenwoning.

Ook zal bij een huurwoning, zeker als sprake is van tijdelijke huur, mogelijk minder worden geïnvesteerd in het schilderwerk in de woning.[2]

Stap 3: Bepaal of er een correctie op de uren nodig is vanwege optimaal of slecht onderhoud

Voor de normuren in de richtlijn wordt uitgegaan van een goed onderhouden woning of tuin. Daarvoor is het percentage gesteld op 80% van de in het kengetallenrapport genoemde uren voor de optimaal onderhouden woning of tuin.

Op deze normuren is normaalgesproken geen correctie nodig. In uitzonderingsgevallen kan een correctie plaatsvinden indien sprake is van een optimaal of slecht onderhouden woning of tuin. De partij die zich op de noodzaak van deze correctie beroept zal de staat van onderhoud en noodzaak van correctie moeten aantonen. Hieronder zijn definities voor een optimale dan wel slechte staat van onderhoud van woning of tuin opgenomen.

Een optimaal onderhouden woning is een woning die in uitstekende staat verkeert, waarbij regelmatig en tijdig onderhoud is uitgevoerd. Dit omvat niet alleen het onderhouden van het schilderwerk en de constructie, zoals het dak, de muren en de fundering, maar ook het up-to-date houden van alle installaties, zoals verwarming, elektriciteit en sanitair. Een optimaal onderhouden woning heeft vaak energie-efficiënte voorzieningen en esthetisch aantrekkelijke elementen, en is vrij van gebreken. Bij het onderhoud is gewerkt volgens professionele normen zoals bijvoorbeeld het "Basis verf- en glasbestek 2020 voor Nieuwbouw - en Onderhoudswerkzaamheden".

[2] Er wordt niet op voorhand en generiek gecorrigeerd voor tijdelijke huur. Als het aannemelijk is dat vanwege de tijdelijkheid minder onderhoud in de woning plaatsvindt biedt stap 3 "Bepaal het aandeel van betrokkene per type werkzaamheden" voldoende correctiemogelijkheden.

Een slecht onderhouden woning is een woning met significante gebreken. Dit kan onder andere betrekking hebben op een slechte staat van het schilderwerk en verslechterde constructies, zoals een lekkend dak, beschadigde muren, verouderde of defecte installaties (zoals verwarming, elektriciteit en sanitair). In veel gevallen vereist een slecht onderhouden woning aanzienlijke reparaties of renovaties.

Een optimaal onderhouden tuin is een tuin die in uitstekende staat verkeert, waarbij regelmatig en zorgvuldig onderhoud wordt uitgevoerd. Dit omvat het regelmatig maaien van het gras, het snoeien van bomen en struiken, het verwijderen van onkruid, en het verzorgen van bloemen en planten. Daarnaast zijn tuinelementen en accessoires zoals paden, terrassen en tuinmeubilair goed onderhouden en schoon. De tuin is esthetisch aantrekkelijk, goed georganiseerd en biedt een gezonde vegetatie. Een optimaal onderhouden tuin is ook vaak ontworpen om het hele jaar door een mooie uitstraling te hebben en om een prettige buitenruimte te bieden voor ontspanning en recreatie. Bij het onderhoud is gewerkt volgens professionele normen.

Een slecht onderhouden tuin is een verwaarloosde tuin waaraan zichtbaar langere tijd geen onderhoud is gepleegd. Dit kan zich uiten in overgroei van onkruid, verwilderde planten, ongemaaid gras, en beschadigde of verwaarloosde tuinelementen en accessoires zoals paden, schuttingen of meubels. De tuin kan er ongeorganiseerd en onaantrekkelijk uitzien, met zieke of dode vegetatie. De tuin biedt geen prettige buitenruimte voor ontspanning en recreatie.

Voorbeelden factor staat onderhoud:

- Betrokkene voert voor de uitval alle schilderwerkzaamheden buiten de woning zelf uit (aandeel 100%). Vastgesteld wordt dat het schilderwerk aan de buitenzijde in zeer slechte staat is. Hieraan is al meer dan 10 jaar geen onderhoud verricht. De uren voor schilderwerk buiten worden dan met een correctie van 50% vastgesteld op 6,1 uur. Vervolgens worden aandeel voor uitval en uitval bepaald.
- Betrokkene voert voor de uitval de schilderwerkzaamheden buiten de woning gedeeltelijk (75%) zelf uit. Vastgesteld wordt dat het schilderwerk aan de buitenzijde meer dan 10 jaar geleden heeft plaatsgevonden en herstelwerkzaamheden niet professioneel zijn uitgevoerd, maar er is wel onderhoud uitgevoerd. Dit valt toch onder goed onderhouden. Een correctie is niet nodig. De uren worden dan zonder correctie vastgesteld op 9,8 uur. Het aandeel voor uitval wordt dan vastgesteld op afgerond 7,3 uur (75% van 9,8). Vervolgens moet de uitval worden bepaald.

Stap 4: Bepaal het aandeel van betrokkene per type werkzaamheden voor het voorval (0, 25, 50, 75 of 100%)

Er worden 4 typen werkzaamheden onderscheiden.

<u>1. Schilderwerkzaamheden buiten de woning</u>

Hieronder valt:

- Volledig schilderwerk: plaatselijk verwijderen, stoppen, schuren en 1 x bijwerken grondverf, 1 x geheel grondverf, schuren en 1 x geheel dekverf;
- Inspectie/klein onderhoud: waar nodig schuren en bijgronden/afschilderen;
- Bij het buitenschilderwerk hoort alleen de buitenzijde van de kozijnen, dakranden en kozijnen. Buitendeuren (entree en tuin/balkon) worden binnen en buiten gedaan.

2. Schilderwerkzaamheden binnen de woning, evenals het aanbrengen van behangpapier of wandbekleding

Hieronder valt:

- Volledig schilderwerk binnenzijde houten buitenkozijnen: plaatselijk verwijderen, stoppen, schuren en 1 x bijwerken grondverf, 1 x geheel grondverf, schuren en 1 x geheel dekverf;
- Volledig schilderwerk binnenkozijnen en houten trappen: plaatselijk verwijderen, stoppen, schuren en 1 x bijwerken grondverf, 1 x geheel grondverf, schuren en 1 x geheel dekverf;
- Inspectie / klein onderhoud: waar nodig schuren en bijgronden/afschilderen;
- Trappen: uitgangspunt is dat 70% van de trappen afgewerkt zijn met stoffering o.i.d. en hierdoor minder onderhoud nodig is;
- Opnieuw sausen binnenwanden, plafond: 1 x 10 jaar opgenomen.

3. Tuinonderhoud, inclusief onderhoud van paden, terrassen, schuren en schuttingen

Hieronder valt:

- Struiken/bomen/hagen: snoeien, waar nodig bemesten, bevochtigen en afvoeren;
- Sierborders (planten): wieden, snoeien, bemesten, bevochtigen en afvoeren;
- Gazon: maaien, verticuteren, bemesten, bevochtigen en afvoeren;
- Erfafscheidingen: hekwerken reinigen en niet geïmpregneerd houtwerk schilderen;
- Bestratingen: reinigen, verwijderen onkruid en waar nodig herstraten;
- Voorjaar: schoonmaken, onkruid verwijderen, planten 1-jaarsplanten, afvoeren tuinafval, gazon bijwerken, eventueel verticuteren en bemesten;
- Zomer: algemeen onderhoud zoals maaien, bevochtigen en bijhouden hagen/struiken;
- Najaar/winter: winterklaar maken d.m.v. snoeien, verwijderen en afvoeren (blad)afval.

Bij appartementen is in het kengetallenrapport rekening gehouden met het schoonmaken van de verharding/het balkon.

Groot onderhoud m.b.t. het snoeien van grote bomen is buiten beschouwing gelaten. Er wordt aangenomen dat hiervoor altijd een specialistisch bedrijf wordt ingehuurd.

4. Overige onderhouds- en kluswerkzaamheden in en aan de woning

Hieronder valt:

- Kluswerk waar een kleine gereedschapskist en/of een boormachine voor nodig is;
- Het regulier onderhoud betreft klein bouwkundig en installatietechnisch onderhoud;
- Reinigen goten (1 x per jaar);

- Klein elektrawerk (aansluiten apparatuur, oplossen kleine storingen);
- Monteren van meubels (i.p.v. herstellen), denk aan Ikea-meubels in elkaar zetten;
- Klein loodgieterswerk als een lekkende kraan;
- Verzorgen van een vloer (in de olie zetten).

Er moet dus per type werkzaamheden worden bepaald welk aandeel betrokkene vóór de uitval had. Dit aandeel wordt in onderling overleg vastgesteld, waarbij de volgende percentages mogelijk zijn: 0, 25, 50, 75 of 100%.

Voorbeeldvragen

Bij de inschatting van het aandeel van betrokkene zonder uitval kunnen de volgende vragen gesteld worden:

1. Wat verklaart betrokkene zelf over zijn of haar aandeel?
2. Hoeveel tijd heeft betrokkene beschikbaar, naast betaalde arbeid, huishoudelijke en zorgtaken, hobby's/sport?
3. Bieden de achtergrond van betrokkene en/of het beroep aanleiding om technische kennis en vaardigheden bij betrokkene te vermoeden?
4. Beschikt betrokkene over de noodzakelijke gereedschappen en hulpmiddelen? Denk aan tuingereedschap, ladder, hand- en elektrisch gereedschap.
5. Wat is de leeftijd van betrokkene? Hoewel is afgezien van het hanteren van een vaste eindleeftijd is het voor diverse werkzaamheden wel aannemelijk dat deze vanaf een bepaalde leeftijd niet of niet in dezelfde mate worden verricht.

Stap 5: Bepaal het percentage uitval van betrokkene per type werkzaamheden (0, 25, 50, 75 of 100%)

Beperkingen = de fysieke en/of mentale beperkingen voor het uitvoeren van de werkzaamheden, omdat de kenmerkende belasting te zwaar is.

Belasting = de zwaarte van de werkzaamheden gebaseerd op de kenmerkende belasting.

Uitval = het resultaat van de (mis)match tussen beperkingen en belasting. Om de werkzaamheden te kunnen verrichten moet de betrokkene een bepaalde belasting aankunnen. De mate waarin de betrokkene door de beperkingen de belasting van die werkzaamheden niet aan kan leidt tot een percentage uitval voor deze werkzaamheden.

Bij deze stap moet in onderling overleg per type werkzaamheden de uitval voor de werkzaamheden worden ingeschat en worden vastgesteld. Ook hiervoor gelden de percentages: 0% (geen uitval), 25% (lichte uitval), 50% (matige uitval), 75% (ernstige uitval) of 100% (totale uitval).

Om de mate van uitval voor het type werkzaamheden te kunnen schatten en in te kunnen delen in één van de genoemde categorieën uitval moet inzicht bestaan in de beperkingen van betrokkene. De beperkingen blijken uit adviezen van medisch adviseurs dan wel een rapport van een medisch expert of van een verzekeringsarts.

Vervolgens moeten de beperkingen worden vergeleken met de belastingen. Zolang de beperkingen nog niet door een arts zijn vastgesteld wordt voor de toepassing van de richtlijn uitgegaan van de redelijkerwijs te verwachten belemmeringen bij het uitvoeren van de betreffende werkzaamheden.

Taakruil

Binnen een huishouden worden taken en werkzaamheden uitgeruild. Met de taakruil en uitwisseling van werkzaamheden tussen partners en huisgenoten kan bij het bepalen van het uitvalpercentage rekening worden gehouden mits die over te nemen taken het normale en gangbare niet overstijgen. Taakruil mag niet leiden tot een onevenredige belasting van partner of huisgenoten.

Ga bij de schatting van de uitval uit van de meest kenmerkende belastingen in een taak (bepaalde werkzaamheden), zoals hierna aangegeven:

De kenmerkende belasting voor de werkzaamheden Schilderwerk (1 en 2)

1. Overwegend staan, afgewisseld met enkele stappen lopen.
2. Reiken, met beide handen werken (penseelgreep en cilindergreep).
3. Tillen en dragen tot 10 kg, soms 15 kg (ladder).
4. Klimmen en klauteren, staan op hoogte, bij werken op een ladder of trapje.
5. Knielen en geknield werken laag bij de grond (onderkant muur of deur, plinten).

De kenmerkende belasting voor Tuinonderhoud

1. Staan en lopen, in afwisseling, algemeen meer staan dan lopen, bij grasmaaien juist lopen.
2. Bukken, buigen, gebogen werken reiken, hand- en vingervaardigheid, bij snoeien, verzorging planten, onkruid wieden.
3. Knielen, hurken, geknield werken, hand- en vingervaardigheid, reiken, bij onkruid verwijderen in aarde en tussen tegels.
4. Duwen en trekken bij harken, grasmaaien, lopen met volle kruiwagen. Tillen en dragen tot 15 kg bij afvoer van tuinafval en lopen met volle kruiwagen.

De kenmerkende belasting voor Regulier onderhoudswerk

1. Mix van staan, lopen en soms ook zitten.
2. Tillen en dragen tot 10 kg, soms zwaar 25 kg, bij meubelpakketten.
3. Reiken, met beide handen werken, hand- en vingervaardigheid bij werken met hand- en elektrische gereedschappen.
4. Knielen en geknield werken bij bijvoorbeeld montage.
5. Klimmen en klauteren, staan op hoogte, bij werken op een ladder of trapje (iets ophangen, goten reinigen).

Stap 6: Vul de rekentool in

Voor vereenvoudiging van de berekening is een rekentool beschikbaar. De velden die aan de hand van een drop-down list moeten worden ingevuld zijn blauw gemarkeerd:

- In de 1e kolom “Invulbaar veld Woning” kan worden aangegeven of het een huurwoning of een woning in eigendom betreft.
- In de 1e Kolom “Invulbaar veld Type” kan het type woning worden aangegeven.
- In de kolom “Aandeel voor uitval” kan per type werkzaamheid het aandeel vóór uitval worden aangegeven met: 0%, 25%, 50%, 75% of 100%.
- In de kolom “Correctie staat onderhoud” kan in uitzonderingsgevallen per type werkzaamheid de staat van onderhoud van woning of tuin voor uitval worden aangepast naar optimaal of slecht. De norm is goed onderhoud.
- In de kolom “Uitval” kan per type werkzaamheid de mate van de beperking na uitval worden aangegeven met: 0%, 25%, 50%, 75% of 100%.

Nadat het verlies in uren is berekend wordt dit gekoppeld aan het hiervoor bestemde uurtarief. Hiervoor zijn er de volgende variaties:

- Schilderwerk (zowel binnen als buiten): € 47,92;
- Tuinonderhoud: € 48,77;
- Reguliere onderhouds- en kluswerkzaamheden: € 50,46.

Deze uurtarieven zijn inclusief BTW (prijspeil 1 oktober 2026). De schade wordt op jaarbasis berekend.

5. De looptijd waarover schade wordt berekend is niet standaard beperkt tot een bepaalde leeftijd

In deze richtlijn is geen vaste eindleeftijd meer genoemd voor het berekenen van de toekomstschade. Het begrip eindleeftijd had geen betrekking op de levensverwachting maar zag op een leeftijd van 70 waarop werd aangenomen dat een betrokkene de werkzaamheden ook zonder voorval niet meer zelf zou hebben uitgevoerd.

Leeftijd kan zeker van belang zijn bij het bepalen van de werkzaamheden voor uitval. De invloed van leeftijd is echter niet in algemene zin te bepalen. De invloed van leeftijd zal per individu bepaald moeten worden en kan in het aandeel voor uitval worden verwerkt. Op die manier wordt er rekening mee gehouden dat een betrokkene ook zonder ongeval/voorval vanaf een bepaalde leeftijd minder inzetbaar is voor werkzaamheden aan de woning of in de tuin. Partijen kunnen deze verminderde inzetbaarheid verwerken in de kolom “Aandeel voor uitval” en dit aandeel laten afnemen vanaf een in onderling overleg te bepalen leeftijd.

Verder is van belang dat voor schilderwerkzaamheden geldt dat deze gebaseerd zijn op een tien jarenplan, zie onderstaande tijdlijn. Het aantal uren is omgerekend naar jaarbasis.

Bij jaar 3 en 8 inspectie/onderhoud, bij jaar 5 en 10 volledig/ groot onderhoud.

6. Wijzigende woonsituatie

Hierbij zijn verschillende varianten denkbaar. Een betrokkene kan bijvoorbeeld na verloop van tijd een ander woningtype betrekken of van een huurwoning naar een koopwoning (eigen woning) gaan (of andersom). Hierdoor is het noodzakelijk om de toekomstige jaarschade per periode en woonsituatie vast te stellen.

Als iemand van plan is om op korte termijn van woning te veranderen kan dit ook betekenen dat voor de korte termijn de richtlijn niet gebruikt kan worden voor het bepalen van de schade.

7. Voorbeelden van berekening verlies zelfwerkzaamheid

Ter verduidelijking worden hierna enkele voorbeelden uitgewerkt.

Voorbeeld 1 Huurwoning, één periode

Een 35-jarige stukadoor raakt betrokken bij een verkeersvoorval. Hierbij loopt hij letsel op en als gevolg hiervan kan hij de normaal door hem uitgevoerde werkzaamheden in en om zijn woning niet meer uitvoeren. In onderling overleg is bepaald dat moet worden uitgegaan van het volgende:

- Huurwoning;
- Tussenwoning;
- Aandeel voor uitval voor alle soorten werkzaamheden: 100% (schilderwerk buiten 0%);
- Beperking na uitval voor alle soorten werkzaamheden: 100%;
- Onderhoud tuin = gemiddeld / Onderhoud woning = gemiddeld.

Nu het een huurwoning betreft, wordt in de rekentool het totaal aantal uren voor schilderwerk buiten (automatisch) op 0 gewaardeerd. Immers, het schilderwerk buiten komt voor rekening van de verhuurder.

Op basis van het vorenstaande bedraagt de behoefte aan professionele hulp op jaarbasis 52,8 uren en de jaarschade € 2.590,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Huurwoning / Tussenwoning	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	**# uren**		**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**€**	**€**
	Schilderwerk buiten	*0,0*	goed	80%	0,0	0%	0,0	100%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Schilderwerk binnen	*21,3*	goed	80%	17,0	100%	17,0	100%	17,0	€ 47,92	€ 817
	Tuinonderhoud	*24,2*	goed	80%	19,3	100%	19,3	100%	19,3	€ 48,77	€ 943
	Regulier onderhoudswerk	*20,6*	goed	80%	16,5	100%	16,5	100%	16,5	€ 50,46	€ 831
	totaal	*66,0*			**52,8**		**52,8**		**52,8**		**€ 2.590**
	Blauw = invoer										

Voorbeeld 2 Huurwoning, beperkt aandeel voor uitval

Een 45-jarige getrouwde automonteur raakt gewond bij een bedrijfsongeval.

In onderling overleg is bepaald dat moet worden uitgegaan van het volgende:

- Huurwoning;
- Tussenwoning;
- Aandeel in schilderwerk binnen voor voorval: 50% (schilderwerk buiten 0%);
- Aandeel in tuinonderhoud voor voorval: 0% (dit werd gedaan door partner);
- Aandeel in regulier onderhoudswerk voor voorval: 100%;
- Onderhoud tuin = optimaal / Onderhoud woning = optimaal.

Het percentage uitval is:

- Schilderwerk buiten 50% uitval vanwege beperkingen;
- Schilderwerk binnen 50% uitval vanwege beperkingen;
- Tuinonderhoud 100% uitval vanwege beperkingen;
- Regulier onderhoudswerk 100% uitval vanwege beperkingen.

Op basis van het vorenstaande bedraagt de behoefte aan professionele hulp op jaarbasis 25,9 uren en de jaarschade € 1.294,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Huurwoning / Tussenwoning	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	# uren		%	# uren	%	# uren	%	# uren	€	€
	Schilderwerk buiten	*0,0*	optimaal	100%	0,0	0%	0,0	50%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Schilderwerk binnen	*21,3*	optimaal	100%	21,3	50%	10,7	50%	5,3	€ 47,92	€ 255
	Tuinonderhoud	*24,2*	optimaal	100%	24,2	0%	0,0	100%	0,0	€ 48,77	€ 0
	Regulier onderhoudswerk	*20,6*	optimaal	100%	20,6	100%	20,6	100%	20,6	€ 50,46	€ 1.038
	totaal	*66,0*			**66,0**		**31,2**		**25,9**		**€ 1.294**

Blauw = invoer

Voorbeeld 3 Meerdere periodes, verschillende type woningen

Het betreft dezelfde situatie als in voorbeeld 2, maar zonder correctie voor de staat van het onderhoud en waarbij aangenomen wordt dat betrokkene niet blijft huren maar na 5 jaar een vrijstaande woning koopt.

In onderling overleg is bepaald dat moet worden uitgegaan van het volgende:

- Eerste 5 jaar Huurwoning
    - Tussenwoning;
- Na 5 jaar een koopwoning
    - Vrijstaand;
- Aandeel in schilderwerk voor voorval: 50%;
- Aandeel in tuinonderhoud voor voorval: 0% (dit werd gedaan door partner);
    - Aandeel in tuinonderhoud zou bij een vrijstaande koopwoning 50% zijn geweest;
- Aandeel in regulier onderhoudswerk voor voorval: 100%;

- Betrokkene geeft aan vanaf zijn 70e jaar ook zonder voorval het schilderwerk niet meer zelf te hebben gedaan. Vanaf 70 jaar zou zijn aandeel daarin 0% zijn geweest;
- Betrokkene zou ook zonder voorval vanaf 75 jaar alle werkzaamheden hebben uitbesteed;
- Onderhoud tuin = gemiddeld / Onderhoud woning = gemiddeld.

Het percentage uitval is voor alle perioden:

- Schilderwerk buiten 50% uitval vanwege beperkingen;
- Schilderwerk binnen 50% uitval vanwege beperkingen;
- Tuinonderhoud 100% uitval vanwege beperkingen;
- Regulier onderhoudswerk 100% uitval vanwege beperkingen.

Dan zijn er 3 verschillende jaarschades, verdeeld over 3 perioden:

Periode 1: jaarschade € 1.035,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Huurwoning / Tussenwoning	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	**# uren**		**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**€**	**€**
	Schilderwerk buiten	*0,0*	goed	80%	0,0	50%	0,0	50%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Schilderwerk binnen	*21,3*	goed	80%	17,0	50%	8,5	50%	4,3	€ 47,92	€ 204
	Tuinonderhoud	*24,2*	goed	80%	19,3	0%	0,0	100%	0,0	€ 48,77	€ 0
	Regulier onderhoudswerk	*20,6*	goed	80%	16,5	100%	16,5	100%	16,5	€ 50,46	€ 831
	totaal	*66,0*			**52,8**		**25,0**		**20,7**		**€ 1.035**
	Blauw = invoer										

Periode 2: jaarschade € 4.153,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Eigen woning / Vrijstaand	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	**# uren**		**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**€**	**€**
	Schilderwerk buiten	*23,0*	goed	80%	18,4	50%	9,2	50%	4,6	€ 47,92	€ 220
	Schilderwerk binnen	*37,6*	goed	80%	30,1	50%	15,0	50%	7,5	€ 47,92	€ 360
	Tuinonderhoud	*89,8*	goed	80%	71,8	50%	35,9	100%	35,9	€ 48,77	€ 1.751
	Regulier onderhoudswerk	*45,1*	goed	80%	36,1	100%	36,1	100%	36,1	€ 50,46	€ 1.821
	totaal	*195,5*			**156,4**		**96,2**		**84,1**		**€ 4.153**
	Blauw = invoer										

Periode 3: jaarschade € 3.573,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Eigen woning / Vrijstaand	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	**# uren**		**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**€**	**€**
	Schilderwerk buiten	*23,0*	goed	80%	18,4	0%	0,0	50%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Schilderwerk binnen	*37,6*	goed	80%	30,1	0%	0,0	50%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Tuinonderhoud	*89,8*	goed	80%	71,8	50%	35,9	100%	35,9	€ 48,77	€ 1.751
	Regulier onderhoudswerk	*45,1*	goed	80%	36,1	100%	36,1	100%	36,1	€ 50,46	€ 1.821
	totaal	*195,5*			**156,4**		**72,0**		**72,0**		**€ 3.573**
	Blauw = invoer										

Voorbeeld 4 Van woning naar appartement

Het betreft dezelfde situatie als in voorbeeld 3, maar aangenomen wordt dat hij bij het bereiken van een leeftijd van 70 zijn woning verkoopt en een koopappartement (onderdeel van een VVE) gaat betrekken. Verder komen partijen overeen dat het percentage uitval voor wat betreft het tuinonderhoud (balkon) 25% zal worden. Het percentage uitval voor wat betreft het reguliere onderhoudswerk wordt op 75% gesteld.

In dit geval bedraagt de behoefte aan professionele hulp op jaarbasis 6,1 uren en de jaarschade € 307,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Eigen woning / Appartement	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	**# uren**		**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**€**	**€**
	Schilderwerk buiten	*1,3*	goed	80%	1,0	0%	0,0	50%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Schilderwerk binnen	*17,6*	goed	80%	14,1	0%	0,0	50%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Tuinonderhoud	*2,1*	goed	80%	1,6	50%	0,8	25%	0,2	€ 48,77	€ 10
	Regulier onderhoudswerk	*9,8*	goed	80%	7,8	100%	7,8	75%	5,9	€ 50,46	€ 297
	totaal	*30,8*			**24,6**		**8,7**		**6,1**		**€ 307**
	Blauw = invoer										

Voorbeeld 5 de slecht onderhouden woning

Een 50-jarige getrouwde gemeenteambtenaar raakt gewond bij een evenement. In onderling overleg is bepaald dat moet worden uitgegaan van het volgende:

- Koopwoning;
- Twee onder een kap (hoekwoning);
- Aandeel in schilderwerk (binnen en buiten) voor voorval: 100%;
- Aandeel in tuinonderhoud voor voorval: 100%;
- Aandeel in regulier onderhoudswerk voor voorval: 100%;
- Onderhoud tuin = gemiddeld / Onderhoud woning = slecht.

Het percentage uitval is:

- Schilderwerk buiten 50% uitval vanwege beperkingen;
- Schilderwerk binnen 50% uitval vanwege beperkingen;
- Tuinonderhoud 100% uitval vanwege beperkingen;
- Regulier onderhoudswerk 50% uitval vanwege beperkingen.

Overige omstandigheden:

- De staat van onderhoud van de woning is slecht. Er is zowel binnen als buiten sprake van slecht onderhoud (korting aandeel 50%);
- De tuin is beperkt onderhouden, zeker niet optimaal (norm);
- Betrokkene werkt 36 uur per week en is een gemiddelde klusser.

Met een correctie voor slecht onderhoud bedraagt de behoefte aan professionele hulp op jaarbasis 51,7 uren en de jaarschade € 2.527,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Eigen woning / Hoekwoning	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	**# uren**		**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**€**	**€**
	Schilderwerk buiten	*14,9*	slecht	50%	7,5	100%	7,5	50%	3,7	€ 47,92	€ 179
	Schilderwerk binnen	*25,6*	slecht	50%	12,8	100%	12,8	50%	6,4	€ 47,92	€ 307
	Tuinonderhoud	*42,5*	goed	80%	34,0	100%	34,0	100%	34,0	€ 48,77	€ 1.659
	Regulier onderhoudswerk	*30,3*	slecht	50%	15,2	100%	15,2	50%	7,6	€ 50,46	€ 383
	totaal	*113,4*			**69,5**		**69,5**		**51,7**		**€ 2.527**

Blauw = invoer

Voorbeeld 6 de tijdelijke huurwoning

Een 24-jarige magazijnmedewerker raakt gewond bij een motorongeval. In onderling overleg is bepaald dat moet worden uitgegaan van het volgende:

- Huurwoning (tijdelijke huur);
- Tussenwoning;
- Aandeel in schilderwerk voor voorval: 50%;
- Aandeel in tuinonderhoud voor voorval: 50%;
- Aandeel in regulier onderhoudswerk voor voorval: 50%.

Het percentage uitval is:

- Schilderwerk buiten 100% uitval vanwege beperkingen (er is wel uitval voor de werkzaamheden, maar bij een huurwoning vinden die voor voorval niet plaats);
- Schilderwerk binnen 100% uitval vanwege beperkingen;
- Tuinonderhoud 100% uitval vanwege beperkingen;
- Regulier onderhoudswerk 100% uitval vanwege beperkingen.

Overige omstandigheden:

- Omdat het tijdelijke huur betreft investeert de betrokkene zeer beperkt in het onderhoud en de inrichting van de woning;
- De woning is gemiddeld onderhouden, de tuin is gemiddeld onderhouden.

De behoefte aan professionele hulp op jaarbasis bedraagt 26,4 uren en de jaarschade is € 1.295,-.

Rekenmodel Richtlijn Zelfwerkzaamheid (prijspeil 1 oktober 2026)

woning type	Huurwoning / Tussenwoning	totaal IGG	staat onderhoud	correctie factor	totaal norm	aandeel vóór uitval	aandeel vóór uitval	uitval	uitval	uurtarief (incl. btw)	jaar schade
	Werkzaamheden	**# uren**		**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**%**	**# uren**	**€**	**€**
	Schilderwerk buiten	*0,0*	goed	80%	0,0	0%	0,0	100%	0,0	€ 47,92	€ 0
	Schilderwerk binnen	*21,3*	goed	80%	17,0	50%	8,5	100%	8,5	€ 47,92	€ 408
	Tuinonderhoud	*24,2*	goed	80%	19,3	50%	9,7	100%	9,7	€ 48,77	€ 471
	Regulier onderhoudswerk	*20,6*	goed	80%	16,5	50%	8,2	100%	8,2	€ 50,46	€ 415
	totaal	*66,0*			**52,8**		**26,4**		**26,4**		**€ 1.295**

Blauw = invoer

8. Aanpassingen

De normuren worden jaarlijks door de Permanente Commissie Normering beoordeeld en indien noodzakelijk aangepast. Wijzigingen in modelwoning en bijbehorende tuin/balkon worden in de beoordeling meegenomen.

Aanpassingen zullen gebaseerd zijn op het advies van IGG Bouweconomie BV, gevestigd aan de Prinses Catharina-Amaliastraat 32 te (2496 XD) Den Haag.

9. Toelichting op De Letselschade Richtlijnen

Binnen De Letselschade Raad is de Permanente Commissie Normering (PCN) verantwoordelijk voor de ontwikkeling van De Letselschade Richtlijnen. De leden van de PCN zijn voorgedragen door het Platformoverleg en treden op namens een achterban. Zij zijn benoemd door het Bestuur van De Letselschade Raad. Gedurende de ontwikkeling van een nieuwe richtlijn raadplegen de leden van de PCN op vaste momenten de eigen achterban. Diverse consultatierondes gaan vooraf aan de totstandkoming van een conceptrichtlijn. Na advies van het Platformoverleg en vaststelling door het Bestuur is een richtlijn definitief. Deze werkwijze verzekert een zo breed mogelijk draagvlak voor De Letselschade Richtlijnen.

De Richtlijnen van De Letselschade Raad zijn bindend voor partijen die de Gedragscode Behandeling Letselschade (GBL) onderschrijven.[3]

Voor alle Letselschade Richtlijnen geldt een hardheidsclausule: De Letselschade Richtlijnen voor het vaststellen van schade hebben in beginsel algemene werking. Mocht de toepassing van een dergelijke richtlijn in een gegeven geval onredelijk uitwerken of in de betreffende situatie van de betrokkene niet passend zijn, dan treden partijen in overleg over een ander bedrag, respectievelijk een andere wijze van schadevaststelling.

[3] Tenzij een partij zich nadrukkelijk en voor iedereen kenbaar niet gebonden heeft verklaard